

Інж.Агр.Осип Мазурок

OSYP MAZUROK.Agr.Eng.

ТРАДИЦІЙНІ ЗВИЧАЇ СЕЛА КОНЮШКОВА,
ПОВІТ БРОДИ, ЗАХІДНА УКРАЇНА.

TRADITIONAL CUSTOMS IN THE VILLAGE
KONIUSHKIW, COUNTY OF BRODY, UKRAINE.

1985.

ЕДМОНТОН, АЛЬБЕРТА.
КАНАДА.

EDMONTON, ALBERTA.
CANADA.

Інж.Агр.Осип Мазурок.

OSYP MAZUROK. Agr. Eng.

ТРАДИЦІЙНІ ЗВИЧАЇ СЕЛА КОНЮШКОВА,
ПОВІТ БРОДИ, ЗАХІДНЯ УКРАЇНА.

TRADITIONAL CUSTOMS IN THE VILLAGE
KONIUSHKIW, COUNTY OF BRODY, UKRAINE.

1985.

ЕДМОНТОН, АЛЬБЕРТА.
КАНАДА.

EDMONTON, ALBERTA.
CANADA.

Щиро дякую, Вп.п.інж. Богданові Біланові,
за допомогу друкарську.

Видано ту працю, в кількості 30 штук,
коштом Вп.п.Дипл.інж. Стефана Шологона,
зашо складаю щиру подяку.

Автор.

Всі права застережені автором.

All right reserved by Author.

Від автора

Щоб пам'ять не пропала та не пішли в забуття давніх звичаїв села Конюшкова в Брідському повіті, які зберігалися до 1939 року, вирішив все записати й видати бодай в малій кількості для майбутніх поколінь. Хоч від 1934 року я рідше бував у селі, однаке все те, що залишилося в пам'яті, тут подаю. Пригадую, як оповідали старші люди в селі, що перед першою світовою війною 1914 року, за австрійської окупації Галичини було значно більше свободи і веселощів, ніж тепер за польської окупації. Під польською окупацією 1920 - 1939 року життєвий рівень був дуже низький, не було заробітків, постійне переслідування і драконівські закони, часті репресії, карти та ув'язнення українців. Польща старалася всячими способами пригнобити український народ, не допускаючи до шкіл, парцелюючи фільваркові посіlostі, позбавляючи можливості закупити землі українцям, а заселяючи їх польськими колоністами. На доказ цього наводжу тут розпарцельовання фільварку на так зв. Дороціні, та заснування польської місцевости Варшавки в 1924 році. Знову в 1937 році восени розпарцельовано частину фільварку в Конюшкові, т. зв. "Воляників горб", і заселено польськими колоністами і названо "Нови Конюшкуф". Все ж таки, не зважаючи на прикі роки польської окупації, гарні українські звичаї, релігійні та світські, - збереглися до 1939 року, щойно з вибухом війни та приходом большевиків усе завмерло через урядову заборону.

Тепер можу сказати за словами нашого великого Поета-Пророка Тараса Шевченка. "Все йде, все минає, і краю немає" так і дійсності. все йде в забуття, тим більше, що старі люди відходять у засвіти, книжки понищені, молодь, яка народилася на Рідних Землях, чи переселенці, мабуть ні-

чого про звичаї вже не знають.

Без огляду на всякі недотягнення з моого боку, можливо не все тут записане, але те, що запам'ятав, то і подав. Вірю, що мої односельчани приймуть цю брошуру і прочитають своїм дітям про давні звичаї нашого села, щоб таким чином і вони знали, як колись втішалися ними мешканці в нашому селі.

інж. Осип Мазурок

Едмонтон, жовтень, 1985.

ТРАДИЦІЙНІ ЗВИЧАЇ СЕЛА КОНЮШКОВА,
повіт Броди. Послідовно від початку року.

Було колись,
Минулося.
Осталися могили
по полю.

Т.Шевченко.

Різдво Христове св'яткували в днях 6,7, 8, січня за новим стилем Григоріанського календаря або 24 грудня за так званим старим стилем Юліанського календаря. В день Свят - Вечора господарі ішли до стодоли й різали січку на січкарні для худоби на три дні, вичищували стайню, бо три дні не вільно було нічого робити, хіба погудувати і напоїти худобу та підкинути підстілки. Худобі давали крашу поживу, щоб і вона знала, що на землі справляють Свят - Вечір.

Свят - Вечір, який з давніх часів звали "багата кутя" починається вже 5-го січня від самого ранку. Дорослі люди вже від самого світанку нічого не брали до уст. Дітям давали тільки один раз дещо з'їсти і то пісного. Господині цілий день приготовляли різні страви на святу вечерю й робили порядок у хаті. Господарі, приготовивши все для худоби, бралися за т.зв. "дідуха і бабу". Дідух являв собою звичайну вимолочену солому, яку відтак розстелювали під столом і на долівці вхаті! "Бабою" на томість був гарний сніп жита або пшеници, який ставили в куті хати за столом на лавці під образами. Цей сніп був неначе ялинка, за яким дехто ховав дарунки для дітей. В інших місцевостях той сніп, поставлений за столом, звали "дідухом" або "сватом", в Конюшкові звали його "бабою". На стіл господар розкладав гарне чисте сіно, а під сіно насипав трохи збіжжя.

/Це вважали за символ ясел,де Христос Народився/.Роставлене сіно господиня хати накривала чистим обрусом,здебільшого вишиваним.На такому святково застеленому столі господиня розставляла полумиски,тарілки,миски на стільки осіб,скільки було в даній хаті,а один окремо для так званого подорожнього або померлого з родини.Також ставила великий подовгастий колач.

Страв приготовлювалося 12-ть.Всі вони були не масні,а такі,які споживали через увесь час посту т.зв."Пилипівки".Під час кожного посту населення не споживало м'яса,яєць,молока,а кожної середи і п'ятниці,іли оселедці , капусту, картоплі та різni каші,приправлені на олії з ріпаку,соняшника чи сім'я конопель. На Свят - Вечір страви були такі:

1/Кутя,цебто зварена пшениця,яку перед тим потовкли в ступі і приправили маком і медом або цукром.

2/Пісний борщ з червоних буряків.

3/Вареники з т.зв."гурдою"/Гурда-це розтерте сім'я конопель,змішане з гречаною кашею або картоплями,посмарованими олієм/.

4/Голубці з гречаною кашою,також посмаровані олієм.

5/Голубці з рижу,посмаровані олієм.

6/Капуста зварена в суміші з жовтим горохом.

7/Капуста з картоплями на густо.

8/Пироги,печені з капустою на олії.

9/Пироги,печені з гречаною кашею і гурдою.

10/Риба,як не було можливо дістати риби, вживали оселедців.

11/Коржики печені т.зв."міштигалки".

12/Компот -цебто солодка рідина зварених овочів: сливок,грушок,яблук,вишень/узвар/.

До вечері засідали урочисто після появи першої зірки на небі в святочному убранні. Господар засвічував одну або дві свічки,проводив в голос молитву"Отченаш",а за ним всі присутні молились потихо.По молитві господар хати голосно казав:Христос Раждается! Всі присутні від-

повідали: Славім Його! при тім, за старим звичаєм, він бажав добра в тім році для родини, тварини, урожаю і т. п. Відтак брав ложку куті собі, подавав посудину з кутею жінці, дітям, як першу страву вечері. Якщо господар мав бджоли, тоді набрану ложку куті кидав до стелі, ворожачи, в котру сторону розбилася кутя на стелі, в ту сторону літом будуть йому втікати рої. По спожиттю всіх страв колядували, а малі діти сідали на соломі на долівці, шукаючи оріхів, які родичі звичайно кидали в солому під столом. В Конюшкові я не бачив такого ворожбітства, як бачив я в Карпатах у бойків, де господиня сідала разом із дітьми на соломі по середині хати і обертаючись на всі боки, казала: "Кво, кво, кво", як квочка, а діти за нею повтаряли. То було також свого роду ворожбство, вірючи, що коли вона буде так робити, то на весні буде мати квочку, що виведе їй курчата. Рідко бувало в Конюшкові, щоб на Свят-Вечір ходили колядники колядувати на будьякі цілі. Переважно сама рідня колядувала і відпочивала до пізна. На перший день Різдва 6-го січня, вже о 5-ій годині рано вся рідня спішила до церкви на усіноще, на утреню та Службу Божу, що звичайно кінчалася около 11-ої години рано. Повернувшись додому, в першу чергу господар давав худобі пашу, господиня готовила снідання. По сніданню відпочивали, а діти йшли бавитися із своїми ровесниками. В селі був звичай, суворо додержуваний, щоб первого дня Різдва Христового не йти до когось в гостину й нікого не запрошувати до себе. Вся родина мала бути сама вдома. Увечері вже починали ходити колядники з колядкою на церкву, Рідину Школу і Простіту. Малі хлопці ходили також колядувати з вертепом, 1) який несли два хлопці від хати до хати, звеличаючи представленням Христове Різдво. Господарі, яких відвідували хлопці з вертепом, давали їм коржики, яблука, сорішки,

рідше кілька дрібних грошей, чим діти дуже раділи. Через всі три дні свят хлопці ходили з вертепом. Старші хлопці і дівчата ходили колядувати, як згадано ще, на українські установи, часами, не маючи можливості відвідати всіх господарів, продовжували ходити з колядкою до Йордану.

Першого дня Різдва не було по полудні церковної відправи т.зв. вечірні, яка звичайно відправлялася кожної неділі.

Другого дня Св'ят не було відправи в церкві, бо до парафії Конюшкова належало село Язлівчик, по священика приїздила фурманка з Язлівчика і о. Микола Кулицький іздав туди відправляти Службу Божу. У вечері в Конюшкові була вечірня. В тім дні дехто з людей ішов до церкви до Язлівчика або до Берлина (тепер назване Хмілеве) або до Білівців. По обіді молодь сходилася до читальні Просвіти, колядувала або слухали радіо, яке було куплене в 1929 році для читальні. Часто буvalо, що іменника Йосифа підносили кілька разів догори, бажаючи йому всего добра, за що звичайно такий іменник угощав за своєю спроможністю.

Найбільшою потіхою малих хлопців було палення дідуха другого дня рано. Рано виносили солому з хати на подвір'я, робили перевесла з нього і обв'язували овочеві дерева. (За старим звичаєм вірили, що хробаки з землі не зможуть до овочів залізти та овочеві дерева будуть скоро і рясно давати овочі). Решту соломи спалювали на подвір'ю,

1) Вертеп - це старовинний спосіб релігійної драматизації народження Ісуса Христа в убогій стенці-вертепі, представляючи дію того часу. Такі малі хлопці-вертепники були акторами - творцями звеличання Різдва Христового. Були вони перебрані на трьох царів, Громада, ангелів, козаків, які несли мініатурний вертеп.

а малі хлопці перескакували через той огонь, маючи велику радість.(Спалення дідуха являло собою символи старого звичаю,як традицію, що коли Христос народився,було спалено всіх поганських божків,в які люди вірили до народження Ісуса Христа).Виносили також сніп"бабу" з хати.

По спаленню дідуха вся родина йшла до церви до сусідніх сіл,кому було більше до котрого з них.У церкві всі люди стояли,лавок небуло,мужчини стояли по правій стороні,жінки по лівій стороні від середини церкви. По кожній Службі Божій мужчини сходилися біля церкви на площі,де старшина села(званий солтис) проголошував громадські чи інші важливі справи. Тут часто також підшукували іменника Стефана, бажали йому здоров'я й усього добра,а при тім підносили його тричі догори,за що звичайно він угощав селян запрошуючи на пиво до Івана Шаруна,званого"Махомей".

З днем 8-го січня закінчувалися всі святочні торжества і господарі поверталися до своїх щоденних занятів.Деякі їхали в ліс по дрова на опал,інші вивозили обірник на поле,ще інші їхали на ярмарки до Бродів чи Берестечка,менше до Радивилова(тепер Червоногардійськ).Такі заняття тривали до 14-го січня,в якому святкували Новий Рік за так званим старим стилем.В навечір'я Нового Року старші хлопці спільно з дівчатами ходили щедрувати по під вікна і бажати кращого нового року,здебільшого співаючи"Щедрій вечір,добрий вечір"або інші щедрівки,за що господарі давали гроші та часто угощали щедрівників. У день Нового Року(14-го січня)рано,як тільки розвиднялося,діти починали бігати по селі від господарства до господарства.В першу чергу бігали хлопці,менше дівчата,які не невідважувалися першими зайти до хати,бо був звичай, що коли зайде на Новий Рік до хати перше дівчина з побажанням і сівбою збіжжя, то для

даного господаря буде поганий рік. Бували випадки, що дівчина несміло підходила під хату господаря, підглядаючи, чи вже в ній хто був із хлопчиків, а тоді щойно заходила в хату. Такі новорічні сівачі при вході до хати витягали з торбини чи кишені збіжжя, посівали на підлогу і казали: "Сійся, родися жито-пшениця і вся інша пашнича на щастя й здоровля і на многі літа, на цей Новий Рік, щоб краще зародилося, як вторік." Около десятої години рано вся біганица закінчувалася. З великою радістю сівачі повертали додому. У той час господарі йшли до церкви на Службу Божу, яка тривала дві години. По виході з церкви старші хлопці і дівчата обсипали себе збіжжям і бажали собі взаємно всього добра, а знайшовши іменника Василя, підносили його тричі догори і бажали йому добра, за що іменник, якщо був заможний, то угощав своїх ровесників, коли ж був біднішим, то тільки дякував всім. Під Новий Рік на так звану "Маланку" ніхто не робив забав із танцями, як це тут у Канаді практикується. Молодь сходилася до читальні, співали коляди, а ввечері відбувалося якесь представлення Вифлеемської ночі чи щось подібне. Забаву з танцями т.зв. "Маланку" відбували другого дня по Йордані, яке святкували урочисто дня 19-го січня.

В навечір'я Йордану (18-го січня) була т.зв. друга свята вечера звана "голодна кутя," де знову було 12 страв, як і на перший Свят-Вечір. Назва "голодна кутя" походить з того, що цього вечора обносили вечерю до своїх близьких родичів, засилаючи дітьми, або і старші заносили, неначеб дані родичі не могли мати вечері через убогість. Цей звичай постав за часів кріпацтва, коли люди були кріпаками польських магнатів-поміщиків і не могли мати своєї вечері через убогість. Також була поширенна поговірка, що того вечера всі домашні тварини радуються і розмовляють між собою, а

господареві не вільно підслухувати, що тварини говорять про нього, який він був для них. Була поголоска, що десь мав бути такий випадок, що господар підслухував розмову своїх тварин, та невдовзі помер. Люди вірили в такі версії.

Дня 18-го січня, перед Йорданом, у церкві відбувалося водосвяття, де священик відправляв богослуження і посвячував воду, яку набирали люди до своїх посудин і несли до дому. До того часу, поки селяни не напились тої свяченії води, то ніхто не споживав жадних страв, здебільшого старші люди постили до вече-рі. Під вечір господар, покормивши худобу, ходив із крейдою чи вугіллям з дерева і рисував хрести на всіх обрамованнях вікон, дверей в хаті, стодолі, стайні, шопі і на воротях чи брамі. В той час господиня приготувляла поновно 12-ть страв на вече-рю. З поя-вою першої зірки на небі господар брав свя-чену воду і зроблене кропило з соломи, дітям давав нести в мисці кутю і так обходили всі позначені попередньо хрестом об'єкти, скроплюючи їх свяченю водою і говорячи: "Благословен Бог наш" і хрестився, а хлопець чи дів-чина, яка несла кутю, брала до уст трошки куті. При вході до стайні кропив свяченю во-дою худобу, а повернувшись до хати, засідали до вече-рі в такий спосіб, як і на перший Свят - Вечір.

По вече-рі господиня дому приготувляла ве-че-рю для близької рідні, які мешкали окремо (як своєї баби, діда, батьків), вкладала все в кошик або зав'язувала в чисту хустину і по-силала її дітьми. Як не було дітей, то хтось із родини заносив вече-рю. Очевидно дана рідні за моїх часів того не потребувала, маючи свою вече-рю, однак за старим звичаєм вони принимали вече-рю, дякували, що не забули про них. Часто бувало, що дітей, які принесли дану

вечерю, угощали та обдаровували коржиками.

Старші хлопці і дівчата ходили попід вікна господарів, співаючи різні щедрівки, як Щедрий вечір, добрий вечір, добрим людям на здоров'я" або На Йордані тихонька вода стояла, там Пречиста Сина свого купала, скупала Його, в біленькі пеленки сповила і в яслах положила", або, Чи ви чули, чи не чули, ми вам сповіщаєм та все вам добра бажаєм." Закінчували щедрування побажаннями всього доброго. За такі щедрівки звичайно господар дому обдаровував щедрівників грішми та часто закликав їх до хати і угощував їх. Вони ходили із щедрівками до пізньої ночі, щоб усіх відвідати.

Рано 19-го січня починалося Богослужіння зі Службою Божою, яке закінчувалосяколо 10 години рано. По богослужіннях ішла процесія на річку Болдурку, яка перепливала через село, і на великій площі, де до 1914 року була корчма, а в роках 1936/37 була збудована польськими домівка "Товариство стшельцув людових" за державні гроші. Скорочено їх звали Т.С.Л. В тім місци біля річки відбувалося свячення води при зробленому з льоду хресті. Часто бувало, коли священик співав: "Дух господній явиться у виді голуба" (Юліян Яремчук званий стадників) випускав з-під плаща голуби, які облітали над людьми, справляючи велике враження на людей. По закінченню водосвяття люди набирали води до посудин, а деято обмивав лицце водою з річки, вірючи, що буде здоровий та матиме гарне лицце, головно робили це дівчата.

З Йорданом закінчувалися всякі святкові торжества і наставали т.зв. "м'ясници", де вже можна було робити забави та весілля. На весілля не потрібно було дозволу від поліції чи староства, однак на забави в читальні чи представлення потрібно було мати дозвіл від польського староства в Бродах за апробатою

поліції. Заяву треба було пред'явити щонайменше на 14-тій днів перед даною імпрезою чи будь якими зборами кооперативи. Щоб одержати дозвіл на представлення в читальні, потрібно було разом з проханням долучувати примірник даної п'єси до цензури. Часто бувало, що треба було по кілька разів ходити до староства просити, щоб вони приспішили справу дозволу на дану імпрезу. Одержані дозвіл від староства, треба було його показувати поліції. На кожну імпрезу обов'язково приходив постерунковий у службовому виряді, провірюючи, чи все відбувається згідно з дозволом і чи не ведеться якоїсь політичної акції. Другого дня по Йордані відбувалася в домівці читальні забава з танцями. Фактично Йордан святкували також два дні, тільки вже не з такою урочистістю проходив той другий день. Того дня ходив священик по хатах з дяком і посвячував хрести в хаті, за що люди платили йому, а дякові кидали пару грошів у відро з свячену водою. Якщо священик не обійшов всіх хат того дня, то продовжував це робити до Стрітення, яке святкували 15-го лютого.

ВЕСІЛЛЯ.

Звичайно в тих т.зв. "м'ясницях" відбувалися весілля. Тоді молодий за згодою батьків посылав сватів до своєї дівчини, яку вподобав, щоб із нею домовились щодо подружжя. Сватів ішло все два до дівчини. Вони мали зав'язаний рушник на лівій руці. В пізніших роках, по 1932-ім році свати вже клали рушник через рам'я і так ішли до родичів дівчини. Були випадки, коли хлопець брав дівчину з сусіднього села, тоді вже сватів там не посилали, а їхню ролю виконував інший мужчина, який нарадив хлопцеві дану дівчину. Такого мужчину звали "райбідою". Коли домовились, що годяться, щоб молоді побралися, тоді ішли до священика і давали на так свані "оповіді". Тоді священик через три неділі оголосував в церкві, що такі то молодята задумують побратися та чи хто не має чогось злого проти них. За таке оголошення платили священи-

кові та ще і несли курку в дарунку, з чого постала пісня: "Ніс я курку під пахвою, її хвостик було видко"..... Коли вже закінчилися оголошення-оповіді в церкві, тоді молодий із своїми батьками ішов до батьків дівчини домовлятися, коли відбудеться весілля та впевнитися, яке придане(посаг) дають батьки дівчині. По усталенню дати, молода і молодий були зобов'язані ходити до священника на так звану релігійну підготову до спільногого життя, за що знову мусіли платити або йти працювати на полі.(відроблювати на полі). По встановленню дня весілля, тиждень перед весіллям молода добирала собі . 'двох близьких подруг т.зв."дружок", які вбиралися в український стрій. Із вінками з барвінку на голові і стъожками вони ходили по знайомих зі співом весільних пісень, як, наприклад:

"В нас дружки дорогі, в них підкови золоті, вони по селі ходили і підкови погубили" або інших пісень, які їм подобалися, запрошуючи їх на весілля.

При вході до хати знайомих, яких мали запросити, вони кланялися господарям, а молода казала так: "Тато, мама і я з дружками просимо вас на весілля до нашої хати. Звичайно запрошені дякували і ствердно заявляли, що прийдуть.

Молодий також добирав собі двох друзів, які перев'язували стъожкою на лівій руці вище локтя т.зв."дружбів", які брали зі собою заздалегідь печені малі "коровайчики", ходили по

х) Коровай, великий круглий пухкий хліб із прікрасами з тіста, який печуть на весілля, . та ставлять на середньому столі, з чим починається весільний обряд. Часто на такому коровай були вироблені з тіста різні фантазії рослинного та тваринного орнаменту.

селі й зпрошували гостей на весілля та співаючи:

"Ой на горі овес рясний, а наш молодий
дуже гарний, як посягне у кишеню, витягне
грошей жменю" або інших пісень, які їм
подобалися.

По відвідинах і запрошуванню гостей вони обдаровували коровайчиком знайомих. Якщо запрошувані приймили коровайчик, то це означало, що вони прийдуть на весілля.

По запрошенню гостей молодою і молодим, розпочиналася підготовка до весілля. Молода приготувала суконку з темного матеріалу, вельон й волосся мусіла мати гарно розчесане по плечах. Дружки приготували стъожки і букети для себе, дружбів і сватів-батьків молодої і молодого. Родичі молодої і молодого приготувалися до весілля окремо в себе вдома.. Вони пекли великий коровай^х) в печі. Звичайно та-
кий коровай був біля 60 сантиметрів у пере-
різі і спечений з найгарнішої муки, зверху
удекорований у вигляді рож, званих "шишками",
виробленими з тіста, яких мало бути 12-ть на
короваї. Завданням молодого було завчасу под-
бати про так зване "деревце" для себе і моло-
дої, яке відтак прикрашували цвітами і застро-
млювали в середину короваю. Тим деревцем му-
сіла бути деревина, що мала три розгалуження
в одному місці вирослих, та були довжиною од-
ного метра, яке звали "триліска", а не грубша
від 2-ох сантиметрів.

Весілля звичайно відбувалося в будний день, вівторок, четвер, а найчастіше в суботу. Такого дня збиралися гості молодого в його хаті, а молодої в її хаті, де при звуках музики забавлялися та угощувалися різними стравами й напитками, яких завчасу придбали. По обіді на означений час, молодий з дружбами, дружками, музиками і гістьми з співом йшов до дому молодої, щоб повести її до церкви на вінчання. Коли наблизався до господарства молодої, вона

з своїми гістьми та музикою і співами ішла осібно до церкви. Біля церкви стояли також осібно, дружби молодої домагалися викупу молодої, тоді починається нібито торг поміж дружбами молодої і молодого. Вкінці дружби молодого платили невелику суму і молодий не наче викупив собі молоду за жінку. Цей звичай мабуть походить з часів кріпацтва де молодий був змушений платити панові за вибір для себе жінки.

Зовсім інакше було, коли молодий побирає жінку з сусіднього села. Тоді він був змушений платити викуп молодої від її дружбів грішми або горілкою. Сам викуп відбувався в такий спосіб: Біля воріт дружби ставили стіл, на якому розміщали хліб, сіль і кілька пляшок з горілки, наповнених водою, неначебто була в них горілка. Скільки було таких пляшок з водою на даному столі, стільки подвійно вимагали викупу від молодого. По одержанню викупу, дружби забирали стіл і молодий мав вхід на подвір'я молодої. На зустріч молодого виходили родичі молодої, вітаючи молодого хлібом, сіллю та чаркою горілки. Молодий, принявши хліб, сіль, передає їх дружбам, а чарку горілки брав у руки, підносив її догори дякував за їхній привіт. Струкаються чарками з родичами, які свою чарку випивають, а молодий свою чарку виливає поза плечі. ^{*)}). По тім всі спільно йдуть до церкви на вінчання. Молодий ще йде окремо і молода окремо з своїми гістьми.

ВІНЧАННЯ.

При вході до церкви затримуються. Молоду бере батько попідруку, а за ним стають дружби молодого, неначе пильнують, щоб вона ча-

^{Х)} Побоючись, чи часом не є там отрута. Це також мабуть той звичай походить із давніх часів кріпацтва.

сом не втекла. За ними стає молодий з дружками молодої і дружбами її. Священик виходить до дверей церкви, запитуючи молоду і молодого, чи вони добровільно задумують вступити в стан подружжя, чи може примушенні родичами? По ствердженю своєї згідности, батько передає молодому свою дочку, а священик дає обом до рук кінець свого апетрахілля і проводить їх до тетраподу. По церковних відправах та присязі вірності, дружки, які стоять поруч молодої, а дружби всі поруч молодого, спільно з молодими заходять до захристії, де підписуються як свідки в метриkalній книзі. До 1939 року всі священики по парафіях провадили урядову статистику, уродин, шлюбів, смерти, за що були оплачувані державою. З приходом більшевиків 1939 року всі метриkalні книги перебрала влада і сама провадить статистику.

По вінчані, якщо молодий був з сусіднього села, залишався в домі молодої. Коли ж був місцевий, по вінчанню супроводив молоду до її дому, а сам з своїми гістьми йшов до свого дому, де знову забавлялися. Перед 1939 роком весілля відбували спільно в однім домі з огляду на заощадження витрати, бо життя за польської окупації Галичини було дуже тяжке, відчувався брак гроша і заробітків, де людина, наприклад, косар ішов косити сіно косою цілій день без означення годин праці за 2 злотих. Жінки йшли обривати хміль на державних хмілярянях за 50-ть грошів також цілий день, як тоді казали "від сходу до заходу сонця".

Якщо молодий перебував в своєму домі з гістьми, а молода у своїм, тоді надвечір молодий із дружбами, музикою й гістьми йшов по молоду до її дому. При вході до молодої на подвір'я, виходили батьки молодої питуючи дружбів молодого, за чим вони прийшли і чого бажають? Дружби відповідали, що прийшли з молодим по молоду. Тоді батьки казали, що

її нема і вони не знають,де вона поділася.
Дружби починають шукати за нею.Був такий з-
вичай,що вона ховалася,щоб її шукали.Мабуть
це також взято з часів кріпацтва,а може, з
поганської доби.Знайшовши молоду,з благосло-
венням її родичів,з музикою і співами вони
ведуть її до дому молодого.При вході на под-
вір'я молодого,виходять родичі молодого з
хлібом,сіллю та просять до хати,садовлячи їх
обох на почесне місце за столом та спільно з
всіма гостяться і співають пісні такі:

1) У сусіда хата біла,
У сусіда жінка мила,
Ніжки білі,невеличкі,
Носить жовті черевички.

Вранці устає раненько,
прибереться чепурненько,
замите чистенько в хаті,
на припічку ще й в кімнаті.

Мужчини співають.

А у мене хата чорна,
Жінка брудна,не моторна,
Тільки спить та лежить,
Та нічого не робить.

Кажеш:Жінко встань раненько,
Приберися чепурненько!
Вона й слухати не хоче,
Як відьма та сокоче.

2) Бодайся когут знудив,
Що мене рано збудив,
Малая нічка мала,
Я ще ся не виспала.

Причини,Боже,ночі,
На мої чорні очі,
Причини ще й другую,
На мене молодую.

Післала мене мати,
Зелене жито жати,

А я жита не жала,
В борозенці лежала.

Казала мені мати
З хлопцями погуляти,
Погуляй собі, доною,
Я тобі не бороню.

А я собі гуляю,
Як рибка по Дунаю,
Як рибка з окунцями,
Я, молода, з хлопцями.

Гуляла би до ночі,
Та й спати не хочу,
Гуляла би до рана,
Ой_дана ж _моя,_дана.

- 3) Била мене мати,
Березовим прутом,
Щоб я не стояла
З молодим рекрутом.

А я собі стояла до самого рана,
Аж когути запіли,
На двері воду ляла,
Щоб не репіли.

На двері воду ляла,
На пальцях ходила,
Щоб мати не почула,
Та не сварила.

А мати не спала,
Та все чула,
Та на мене не сварила,
Бо_вона_колись сама_така_була.

- 4) Де згода в родині, де мир і тишина,
Щасливі там люди, блаженна сторона,
Їх Бог благословляє, добро їм поси-
лає,
І з ними вік у вік живе.
Де згоди немає і де мир не царить,
Там Господь не вітає, .
добром їх не дарить,

Дорібок ввесь, і їхні прожитки,
все зникають,
Неначе той дим.

Ці пісні співають по кілька разів під час весілля.

- 5) Ой у полі ріс терен,
Коли ми ся поберем, поберем, } 2 рази
Поберемося в неділю, неділю, } повторя-
Маю в Бозі надію.

Де ж ти мене поведеш,
Як ти хати не маєш, } 2 рази
Поведу тебе в чужую, } повтор.
Пока свою збудую.

Постав хату з лободи,
До чужої не веди,
Бо чужая, такая,
Як свекруха лихая,
Хоч не лає, то бурчить,
А все вона не мовчить.

- 6) Заспіваймо пісню веселеньку
Про сусідку молоденьку,
Про сусідку заспіваймо,
Серце наше звеселяймо.

Ой сусідко, сусідко, сусідко,
Позич мені решітко, решітко, } 2 рази
Я си муки потрясу, потрясу, } повтор.
Завтра вранці принесу, принесу.

Заспіваймо пісню веселеньку
Про венгерку молоденьку
Про венгерку заспіваймо,
Серце наше звеселяймо.

Ой венгерко, венгерко, венгерко,
Позич мені люстерко, люстерко, } 2 рази
Я си вуса підкручу, підкручу, } повтор.
Завтра рано доручу, доручу.

Заспіваймо пісню веселеньку
Про жіночку молоденьку,

Про жіночку заспіваймо,
Серце наше звеселяймо.

Маю жінку молоду, молоду,
Не пущу її по воду, по воду,
Може ся втопити, втопити, } 2 рази
Мусівбися женити, женити. } повтор.

Заспіваймо пісню веселеньку
Про мандрівця молоденького,
Про мандрівця заспіваймо,
Серце наше звеселяймо.

Ой дівчино, не вір мені, не вір ми,
Бо я хлопець мандрівний,
Я мандрую, ту, і там, ту і там, } 2 рази
Подобається дівчатам, дівчатам. } повтор.

- 7) Тече річка невеличка,
Піду перескочу,
Видай мене, моя мати,
За кого я скочу.

Хоть бісь, мамо, і хотіла,
Щоби м го кохала,
Богатого, а не того,
Що м собі обрала.

Хоть убогий, не багатий,
Не дбаю я о то
Бо той мені, що я його люблю,
Стане за золото.

Ходжу, нуджу і журю ся
Та відай я умру,
А вжеж тебе, мое серце,
Ніяк не забуду.

Чорна хмара наступає,
Гори не видати,
Будиш, мое серце
Не раз споминати.

Спом'янеш, мое серце,
Хоть раз на днину
Я тя буду споминати
Стол раз на годину. - -

- 8) Ой ти, дівчино зарученая,
чому ти ходиш засмученая?
Ой як я маю весела бути,
Кого люблю - трудно забути.
- Ой ти, дівчино, чорні очі,
І вдень смутна ти і не спиш вночі,
Чорні очі принаду дали,
Душу і тіло зовсім узяли.
- Ой ти, дівчино, мислями блудиш,
Сама не знаєш, кого ти любиш,
Ой знаю, знаю, кого кохаю,
Лише_нь_не_знаю, з_ким_жити_маю.
- 9) Ой пішлаб я на музику,
Коб дав батько п'ятака:
Закрутила б я навіки
Молодого парубка.
- Туп, туп ніженькими,
Цьок, цьок підківками,
Гоп, гоп, га тропака,
Бо я з роду вже така.
- Мабуть нененька моя мила
За молоду як мак цвіла,
Мабуть мене все кохала,
Гарну доню виховала.
- Туп, туп ніженькими,
Цьок, цьок підківками,
Гоп, цуп га тропака,
Бо я з роду вже така.
- На все село мене знають,
Кажуть: інша не така:
Хлопці в танцю видирають,
Бо я люблю тропака.
- Туп, туп ніженькими,
Цьок, цьок підківками,
Гоп, цуп, га, тропака,
Бо я з роду вже така.
- Бо хто щиру правду любить,
Скаже: кожна з нас така!

Коли парубок приголубить,
Серце б'ється тропака.

Туп, туп ніженськими,
Цьок, цьок підківками,
Гоп, цуп га тропака,
Бо_я_з_роду вже така. -

10) Ще співали такі пісні.

Очі мої сиві
Тосьте замисливі
Уважайте на ті дівчатонька,
Котрі чорнобриві. і.т.д.

Або:

Люблю Петруся і сказати боюся.....
Ой піду я до млина, до млина.....
Ах я нещасний, що маю ділати.....
Ой не ходи Грицю на вечерниці.....

Звичайно з молодою приходили і гості молодої. Бувало, що молодий забирає молоду, а гості залишалися в домі молодої. Щойно на призначений час, коли мали краяти коровай, приходили всі, щоб спільно обдарувати молодят. Коли так було, то родичі молодої з своїми гістьми приходили на умовлений час обдарування під приводом, що вони прийшли подивитися, чи молодий не робить кривди молодій. При вході їх радо вітали і заявляли, що молодій добре поводиться. Тоді вони заходили до хати, спільно угощалися та обдаровували молодят.

Обдарування молодят звали "перепоєм". Назва походить від того, що в давнину обдаровували молоду пару волами, коровами і.т.п. і тому казали "перепій", тобто перепив все те, що дав чи приобіцяв дати. Під час такого перепою (обдарування) гості підходили до стола молодят, подавали їм руку й бажали їм усього доброго на новій дорозі життя, обдаровуючи їх чим могли. Гості брали чарку горілки, стукалися з молодими, надпивали трохи решту ви-

ливали поза себе. Бували випадки, що декого і обляли, якщо стояв позаду. При тім молоді угощали їх кусником краяного короваю, який молоді краяли. По однім і другім боці за столом сиділи дружби, дружки та родичі обох молодих. Звичайно дружби всі сиділи поруч молодої і батьки молодого, дружки ліворуч молодого і батьки молодої. По обдаровуванню присутні продовжували далі забавлятися, гоститися та співати.

Увечері дружби йдуть повторно до мешкання молодої по її посаг (придане). Бували також випадки, коли молодий забирає молоду і відразу дружби забирали її посаг, що їй дали родичі. На кожне весілля приходили непрошенні хлопці даного села, яких звали "запорожцями". Назва походить від того, що вони приходили непрошенні на весілля. Вони звичайно ставали біля хати за порогом і співали українські пісні. Тоді виходив із хати староста або хтось з родичів, просив їх до хати, давав випити, угощав і дозволяв їм потанцовувати один або два танці. Тоді вони в спокою відходили з піснями. Коли ж хтось не підпорядкувався тим "запорожцям" та не угостив їх і не дав потанцовувати, як то робили деякі поляки, гадаючи, що їм, як полякам, усе вільно, тоді "запорожці" робили збитки, нишили огорожу, ворота і т.п. Був такий випадок, що польський підстаршина 22-го полку уланів в Бродів брав собі за жінку дочку поляка Максима Госьньовського (званого в селі Мисан) в Конюшкові 1932 року. Коли прийшли "запорожці" і почали співати українські пісні, той підстаршина вийшов надвір і почав стріляти з револьвера на пострах, щоб їх відогнати і показати свою владу. Що правда, вони відійшли, а відтак вернулися. Біля хати лежало багато цегли. Вся та цегла була кинута у вікна до хати й поранила гостей, хоч "запорожці" мали намір побити молодого. Ніхто з хати не виходив, бо боялися, а поховалися в хаті по кутах та під столами.

ми. В той час ніхто не мав можливості вийти надвір і повідомити місцеву поліцію, а хто кидав цеглу, не знали, хоч поліція пробувала віднайти, але даремно. Це один із доказів, які були відважні хлопці в селі і як вони придержувалися старих традицій непрошених гостей "запорожців".

По весіллі за тиждень відбувалися так звані весільні "поправини" при звуках музики або й без музики гостилися. Такі поправини називали "пересовини". Женитися мав право тільки той, хто закінчив 21-й рік життя та перейшов військову поборову комісію до війська. Якщо парубок був визнаний здібним до війська, то не міг жинитися, поки не відбув військової служби у польськім війську, яка тривала від 18-ть місяців до двох років, залежно до якого роду зброї був той хлопець призначений. Коли ж був одинаком і потрібно було бути на господарстві, то такому хлопцеві дозволяли одружитися. А коли він оженився, тоді жінка залишалася на господарстві, а молодий ішов до війська. Були також випадки т.зв. рекламації, тобто прохання о звільненні від військової служби, що дуже рідко дозволяли до 1935-го року, бо від 1935-го року вже дуже мало кого з українців брали до війська, побоючись і не довір'яючи українцям. За те примушували людей відробляти т.зв. "шалварки" (називаючи "свято праці", для прикрашення примусової праці) без заплати, головно направляти дороги чи інші державні праці, як то вони казали ще, "на користь села і держави". Коли ж хтось відмовлявся від даних обов'язків, того карали грошовою карою або арештом, який знаходився в кожному селі спеціально призначений в якомусь громадському дому.

Дня 14-го лютого святкували "Стрітення". Того дня відбувалися знову різні вгадування, провіщення, як наприклад, говорили "Стрітення зустрічається зима з літом" або, якщо був зи-

мний день, то казали: "Ведмідь буду валає і буде скоро тепло"; якщо того дня було тепло, то знову казали: "Ведмідь буду поправляє і буде зимно і пізня весна". По Стрітенню, були так звані "м'ясниці" й тоді відбувалися весілля. На закінчення м'ясниць в два тижні перед великим постом, який тривав 40-ок днів, дівчата сходилися до одної хати і справляли т.зв. "колодку", яку звали "бабською колодкою". Останнього дня м'ясниць хлопці справляли свою "колодку". Переважно такі колодки відбувалися в понеділок або рідше в суботу. Колодка являла собою такий звичай, якщо заручений хлопець, не оженився з різних причин. Тоді такому хлопцеві на тій забаві привязували т.зв. "колодку" (кусник грубого дерева до ніг, як кару, чому він не одружився). А при тім забавлялися весело, бувало й до самого рана. На так званій "бабській колодці" привязували кусник дерева дівчині, яка з певних причин не вийшла заміж. На такій "колодці" часто хлопці чи дівчата приобіцювали одружитися по Великодніх Святах. М'ясниці - це той час, де було багато часу, бо це зимовий сезон, й можна було бавитися доскочку, тому й найбільше весіль відбувалися під час м'ясниць.

Під час великого посту населення через увесь піст не їло м'яса. Вже перед 1939-м роком дехто споживав м'яса у вівторки, четверги, суботи і неділі, але це траплялося дуже рідко, більшість у ті дні їли молочні страви, а в понеділки, середи та пятниці споживали тільки олійні страви. Олій виробляли з соняшника, насіння гарбузів т.зв. "диньок", льону, сім'я конопель, рідше з ріпаку. В більшості вживали насіння конопель т.зв. "сім'я", з якого виробляли гурду, тобто розтирали сім'я конопель у макітрі (велика череп'яна миска), до якої додавали квасолі або варених картопель і варили вареники з домішкою квасолі і маку пекли пироги, які смарували олією і споживали. Деякі бідніші родини робили т.зв. "квашу". Як її ви-

готувляли, незнаю. Одного разу хтось мене угощав такою "квашею", була добра в холодному стані. Пригадую, що казали, що її виробляли з гречаної муки. За польської окупації до 1939 року тяжко було дістати рибу на час посту, хоча в селі були стави, але вони були в посіданні поляків, тому селяни їли оселедці.

В Квітну Неділю всі ішли до церкви по "лозу", яку по Службі Божій священик о. Микола Кулицький посвячував, а церковні брати, які обслуговували в церкві, роздавали її людям. По виході з церкви люди били себе легко лозою і казали: "Лоза б'є, не заб'є, за тиждень Великденъ, недалечко крашене яєчко". Від Квітної Неділі господарі приготовлялися до великого свята Христового Воскресіння. Молоді хлопці робили добре, голосні деркачі або калатала^х), щоб у Страстний Четвер в час страшних відправ, і коли читання 12 Євангелій, за кожним читанням стукати чи калатати, що справляло не абияку радість дітям. Така відправа богослуження кінчалася о годині 10:30 увечері.

Другого дня на Великодню П'ятницю богослуження починалося о 7-ій годині рано читанням ше 6-ть Євангелій та повторним радісним деркатінням чи калатанням за кожним відчитанням Євангелії. По відправі в церкві селяни виходили з хоругвами, образами та Плащаницею, яку завжди несли чотири найстарші за своїм віком селяни. Така процесія обходила три рази навколо церкви, а діти ввесь час деркатили своїми деркачами і калатали. По третьому об-

^х) Деркач-це дерев'яний прилад, який має на валку зубці, по яких скаче тоненька дошчинка, видаючи деркатіння. Вигляд його неначе коробка з валком і ручкою, за яку обертається і постає деркатіння. Калатало це також дерев'яний прилад, на якому малий молоточок стукає в оба боки дошчинки з ручкою, видаючи стукіт.

ході навколо церкви процесія заходила в церкву і тоді священик брав від них Плащаницю і клав її на Тетраподі, а всі вірні підходили і цілували Плащаницю. Від того часу церква була відчинена день і ніч. Люди часто заходили до церкви помолитися, а молоді хлопці в одностоях Луговиків тримали варту біля Плащаниці. Час від часу вони змінювались. Варта Луговиків символізувала варту біля гробу Ісуса Христа. Від четверга, коли відбувалися страстні богослужіння, вже не вільно було дзвонити дзвонами аж до неділі Христового Воскресення.

У великоценю суботу, коли добре потемніло, господарі сходилися біля церкви і запалювали огонь. Вони сідали, неначе варта біля Христового гробу, та розповідали про першу світову війну та, свій побут під час війни на військовій службі в Босні, Австрії чи інших країнах. Старші хлопці, а не раз і молодші не спали, прислуховуючись до оповідань старших людей, що були дуже цікаві, а навіть новчальні. Парубки які мали злість на якусь дівчину, також не спали, а йшли знімали в неї фіртку чи ворота і кидали їх на вогнище так, щоб їх не впізнали, хто вони. Такий огонь, що горів через цілу ніч, звали "Одиянням" і при ньому сиділи люди цілу ніч. На Великденъ часто господар, який мав дочку, був без фіртки чи воріт, які згоріли на вогнищі, що саме було ганьбою в селі для такого господара.

На Великденъ рано о 5-ій годині починалося перше Богослуження, т.зв. "Царські часи". По тім богослуженні люди виходили з церкви, зачиняючи двері. По відправі біля дверей священик хрестом, неначе ключем, відчиняв двері і починає голосно співати: "Христос Воскрес". Люди з великою радостю заходили в церкву, співаючи Христос Воскрес. Старші люди оповідали, що перед 1914 роком було в се-

лі три гармати з малим дулом(мортири)з яких під час співу Христос Воскрес вистрілювали біля церкви та дзвонили дзвонами на радість. По всіх відправах виходила процесія на цвінтар,де священик святив паски.Селяни ставали в два довгі ряди з своїми кошиками,в яких були паска,яйця,пісанки,крашанки,масло,сиртваріг,ковбаса,шинка і.т.п.Все було прикрите вишиваним рушником.Перед процесією ішов церковний братчик і продавав за 5-ть грошей кожній господині чи господареві,біля паски стоячих,дві тонкі свічки з чистого бджоляновоску,т.зв."офірки".Свічку засвічували біля кошика або тримали в руці.По посвяченю процесія з співом заходила до церкви,а ті, що були під час посвячення з пасками,старалися один одного випередити,спішучись додому.Молоді зараз таки ішли подзвонити дзвонами . Чомусь був такий звичай,що хто перший подзвонить,у того буде гарно рости гречка.

По повороті до дому господиня ставила на гарно застелений стіл кошик з посв'яченими дарами,а тоді розміщувала все на тарілках,господар натомість розтиав яйце наполовинки,притрушував дрібно потятим хроном,піднесив яйце,з тарілкою й голосно казав:"Христос Воскрес"!Присутні відповідали:"Воїстину Воскрес".По тім господар частував яйцем з початку найстарших у родині,як наприклад,діда бабу,маму,тощо,як такі були,а коли таких небуло,то з жінкою і дітьми.По роздані половинок яйця,господар зтиав ножем на укісно цілушки з паски,відкладаючи її набік для переховування,бо думав,що коли якась домашня тварина захворіє,тоді дадуть їй з'їсти дану цілушки і вона виздоровіє.Часто бувало,що така цілушка лежала до другого Великодня,добре зачерствіла.По спожиттю св'яченіх дарів діти перші бігли на цвінтар біля церкви,щоб налюбуватися дзвонінням дзвонами,які без перерви були в русі,бо хлопці,а навіть старші господари приходили,щоб подзвонити на урожай гречки.

Та не тільки дзвонили в селі Конюшкові, але було чути дзвоніння з сусідніх сіл: Берлина (Тепер Хмелеве) та Язлівчика чи Білявець. По 12-ій годині дня виходили дівчата на цвінтар біля церкви, бралися за руки, творячи коло та співали ягілки до пізньої ночі. За оповіданнями старших осіб в селі перед 1914 роком стріляли з гармат із коротким дулом (із мортир), а в роках 1920 - 1939 стріляли ручно зроблених ключів. Ягілки ^х) співали такі:

А Зайчик. Дівчата беруться за руки в коло, одна з них стає посередині, всі інші кружляють і співають "Ой ти, зайчику-бідолашику, ані тобі, зайчику, вискочити (два рази повтаряють) в зуйся, зайчику, в черевички, поплинь, зайчику, по Дунайчику, вибери собі дівку найкращу". Тоді дівчина, що стяла посередині, вибирає одну з кола до себе і знову всі кружляють і співають від початку.

Воротаря. Стaють парами дівчата, хусточками руки позв'язувані-пощіплювані, так творять ворота для пар, які хочуть увійти до середини чи вийти з середини, і співають "Ой воротарю-воротарчику, відкрий ворота, а що ж то за пан іде, а, що то він везе? Іде Зельман, іде зельманова і його братова та вся його родина церкву відкривати, відправу будемо мати." А відтак дальше співають: "Соловейку-пташечку, чи був ти вже в садочку, чи видів ти, як сіють (показують рукою) коноплі, як сіють гречку, а так сіють мак".

^х) В Конюшкові звали "Ягілки" в інших місцевостях звали "Гагілки", ще в інших звали "Гаївки". За Українським словником із Києва. Том 11-ть, сторона 15-ть, заподає: Гаївка, це українська народна пісня, веснянка-це форми музичної творчості народу українського. Своїм ліризмом і гумором споріднені з наддніпрянськими веснянками.

Талада. "Талада таладі, повідайте, повідайте, добрі люди, зле і добре. Другі дівчата відповідають. Що ж бо вам повідати? Що ж бо вам показати? Перші співають: "О як діхтярі роблять (показують руками) покажіть нам". Другі відказують, показують руками і співають "О так діхтярі роблять". Дальші запитують, як інші фахи роблять, як мулярі, шевці, столярі і т.д.

Продажа. Вийди, вийди, пані-матко, щось там продають! Там продає(тут дають прізвище якоїсь родини) дочку свою,(тут знову дають прізвище іншої родини) ходить просить купіть мою.(Знову повтаряють перше прізвище) Дочка погана, вона спить до самого рана,(тут повторяють друге прізвище) а в неї дочка багата, не дасть нікому ні колача. Відтак підбирають інших родин прізвища і повтаряють пісню, додаючи всякі хиби. Від так додають, на Франковій вулиці пси цикотять, вийди, вийди, стара мати, щось там продають, там продає(тут згадують когось) дочку свою, "Інша ходить просить купіть мою. Та відспівують. Ми вашої не хочемо, бо вона лінива, штири ночі горшки мочить, а п'ятої дня щойно помила". і.т.д.

Віddання. "Ой хотіла мене мати та й за первого віддати, а той перший не доверший, а другий впертий, третій не багатий, а четвертий не має хати, п'ятий горбатий" і так знаходять хиби аж до двайцятого, а тоді починають нову ягілку.

Хлопці-парубки не дармують, вони виводять зайчика, перескаючи один через одного, стріляють із ключів, роблять дзвіниці-вежі, дзвонять дзвонами та часто гуртується і відспівують наперекір дівчатам, які виводять ягілки. Малі хлопчики стараються вирвати дівкам хусточку з рук, що вони тримають при злуці рук, щоб тим розірвати їхнє коло й викликати розгубленість у ягілках. Такі забави, повні радості у всіх, навіть у старших віком людей, спричиняють веселій настрій.

Вони перебувають до пізнього вечера на цвітари біля церкви приглядаючись до ягілок.

На перший день Христового Воскресення не було церковної вечірні, бо до нашого села належало село Язлівчик (друга парохія, яка не мала свого священика), то наш священик по великомій відправі йшов до Язлівчика відслужити святочні Богослужіння і посвятити паски.

Другий день свят Великодня був т.зв. "обливаний понеділок". Кожна дівчина ще перед сходом сонця старалася вийти по воду до студні, а коли мешкала поблизу річки Болдури, то ішла до річки по т.зв. "очисну воду". Дівчатам того дня не вільно було вмиватися в хаті, а біля студні чи річки. Таке вмивання мало впливати на її гарну вроду. Коли ж хтось біля студні чи річки обляв її водою, то казав так: "Не бійся, дівчино, вода жива, вода очищує і робить тебе гарною."

Того дня Богослужіння в Конюшкові не було, а тільки в Язлівчику. Тоді йшли люди з Конюшкова до Берлина чи Язлівчика вислухати Службу Божу. По обіді знову відбувалися ягілки біля церкви, обливали себе водою, дзвонили до 4-тої години, відтак була вечірня відправа в церкві. По вечірній відправі повторно виводили ягілки, дзвонили і т.п.

Третій день свят. По церковній відправі, яка кінчаласяколо 12-тої години дня, люди, повернувшись до дому, споживали обід і знову спішили до церкви, звідки з процесією з хоругвами й образами, які несли чотири дівчини на чолі з священиком йшли на кладовище де відправлялися паастаси за померлих на гробах. По повороті з кладовища знову біля церкви виводили ягілки до пізньої ночі. Того дня вже вечірнього богослужіння не було.

Від великоднього вівторка, тобто по третьому дні свят, до Провідної неділі дяк ходив із

хрестом по хатах і співав: "Христос Воскрес", сповіщаючи Христове Воскресіння, за що господарі платили, обдаровували його паскою, яйцями і т.п.

Провідна неділя. Того дня Богослуження не було в Конюшкові, а в Язлівчику. Там ішла процесія на кладовище, де відправляли паастаси на гробах. В Конюшкові по обіді сходилися знову люди на цвинтар біля церкви, де вже тут не дівчата, а заможні жінки-молодиці виводили ягілки (дівчатам не вільно було вже виводити ягілок), яким приглядалися господарі, сміялися з їхнього співу та часто докоряли їм різними жартами і дзвонили дзвонами. Ввечері відбувалося Богослуження вечірне і на тому закінчувалися Великодні Свята. По Провідній неділі вже відбувалися весілля, як по Різдви Христовому під час м'ясниць. Звичайно в травні забирали парубків, які покінчили 21-н рік життя, до війська. За окупації Польщі (1920 - 1939 року) хлопцеві, який не мав 21-н рік, не вільно було женитися, хіба за спеціальним дозволом, якщо хтось був із родичів хворий і.т.п.

Коли відбувалася "бранка" набір до війська, хлопці, які мали другого дня йти до асентерунку покликаної комісії в Бродах, робили різні збитки дівчатам, наприклад, витягали вози на стодоли, забирали деякі речі від дівчини хати і заносили до якогось хлопця, що ходив з даною дівчиною. Ціла та ніч проходила зі співами і різними збитками, що чинилися господарям, які мали дочки. Польська поліція тієї ночі не робила жадних перешкод, хоча було їх п'ять на постерунку в Конюшкові. То була ніч так званих "рекрутів".

Зелені Свята, святкували звичайно два дні, (неділю і понеділок). В суботу, напередодні Зелених Свят, родичі посылали своїх дітей по лепеху, де вона росла. (Лепеха-це багаторічна трав'яниста рослина з довгими мечоподібними листками і гострим запахом, звуть також Аїр,)

вона звичайно росте по ровах багністих і мочарах. Принесену лепеху застремлювали в стріху хати, викидали на дах хати і розстелювали в хаті на долівці. З дерев: липи, ясеня й акації наломлювали гілля й декорували ним хати назовні, ворота, стодолу, хліви. Гіллям прикрашені господарства гарно виглядали, а діти мали багато потіхи.

На перший день свята господині робили в'язанки з різного дикорослого зілля і цвітів на городі. Гарно зв'язували це стъожкою і в неділю несли до церкви на посвячення. По повороті з церкви заховували зілля в коморі на те, щоб на випадок захворіння котроїсь тварини давали їй споживати, віруючи, що дане зілля може помогти тварині. Коли ж хтось помер із родини, то давали це зілля померлому в домовину біля голови. Переважно Зелені Свята відбуваються в травні, рідше в інші місяці. Того часу в церкві відправляються майові Богослужіння увечері, що їх звали в Конюшкові "маївками", до Божої Матері з проханням про сприятливі умовини природи і посівів.

На т.зв. "теплого Миколи" дня 22-го травня кожного року процесія йшла в поле. По дорозі біляожної фігури задержувалася і проводила молитву. Так обходили поля, піддубину, брейни, копані, підміськи, а ввечері верталися до села. Під час походу процесії постійно співали церковні пісні. Якщо того дня погода була непідхожа, то процесія йшла 12-го липня на свято Петра і Павла в поля.

В дні 7-го липня припадало свято Івана Купала. Того дня кожна господиня вже мусіла обов'язково варити вареники з черниць (в селі звали їх "чорними ягодами"), а господарі йшли в поля оглядати збіжжя, зберігаючи святочний настрій. Молоді хлопці і парубки ходили купатися до берлинської річки за Романцями (зараз хутора Романців вже немає, висилили так само,

як хутори, Шаруни і Рубані) або фільваркових ставів, якщо хтось їм дозволив на це з фільваркового управління.

Спаса. Припадало це свято на 19-го липня. Того часу були вже овочі: яблука, сливки, грушки. Того дня господині знову робили в'язанки цвітів, в яких настромлювали овочі, і несли їх до церкви посвятити. До часу, поки овочі не були посвячені, ніхто не їв їх. Говорили, що перед Спасом овочі є шкідливі на здоров'я. Діти не дотримувалися тих заборон, а де тільки могли, там брали овочі і їли.

Жнива. Звичайно по святі Петрі і Павлові вже збіжжя було дозріле. Господарі бідні чи багаті старалися якнайскорше зібрати збіжжя. Багатші наймали дівчат і жінок жати серпом збіжжя. Коли женці закінчували зжинати збіжжя, то на полі, на якому закінчили жнива, залишали т.зв. "бороду" (тобто залишали кілька стебел збіжжя на віддалі приблизно пів метра (або метра) від других стебел незжатих. Відтак сплітали горою колоски докупи (зв'язували) і схильцем переходили те зв'язане збіжжя, неначе через ворота, співаючи обрядову пісню з радості, що вже закінчили жнива. При тім плели вінок із жита чи пшениці, залежно, що закінчили, і поверталися з поля з піснею.

Котиться вінок з поля
Горою, долиною,
Битою дорогою.

Підставляйте обруси!
Най ся вінок не трусить,
В нас вінок не з болота,
Ще кращий від золота:

Вийди, вийди, пане господарю, із хати
Віночок викупляти,
Не вийдете викупляти,
Підемо заставляти.

Нема пана господаря вдома,
Поїхав до Бродів
Червоного міньяти,
Віночок викупляти.

або

Наша пані господиня не пишна,
Аж до воріт вийшла,
Ключами подзвонила,
Богові ся помолила.

Ви, пані-голубко,
Звивайтесь хутко,
Так, як ми ся звивали,
Нивоньки дожинали.

Хвала Тобі, Боже,
Що зібрано все збіжжя,
Зібрали, і звозили,
І в стиртоньки зложили.

Кілько в тім вінку колосків,
Тілько, господарю, кіп і стіжків
Дай, Боже; , щоб дочекати
Сіяти, орати, а ми будемо збирати.

Господар і господиня дякують женцям за спів
і працю та просять до хати угощувати. Відтак
приходили косовиці-кошення сіна, а також гре-
чок, яких багато сіяли в Конюшкові. Дня 28-го
серпня було свято Пречистої Діви Марії. Того
дня влаштовували відпуст у Почаєві і Бродах.
Дехто ішов до Почаєва, а де хто до Бродів на
відпуст, виходячи з села дуже рано, щоб бути
своєчасно на Богослуженнях. Віддалъ з Конюш-
кова до Почаєва була приблизно 28 кіломет-
рів, до Бродів 5-ть кілометрів. Щоб бути на
всіх Богослуженнях у Почаєві. звичайно ви-
ходили напередодні Свята, ночували в селі
Батькові, а в день відпусту рано були вже в
Почаєві. Богослуження відбувалося там парад-
но зрання до першої години дня. Відтак люди
ішли оглядати підземельні печери, які були
доволі довгі, а на одному камені була відбита

стопа Матери Божої, з якої текла цілюща вода і яку люди набирали до пляшок. Оподалік від того каменя в скляній домовині був похований ігумен Манастиря Йов Желізо, який хоч давно помер, однак тіло його виглядало неначебто нещодавно помер, отже так добре було забальсамоване його тіло. Щоб оглянути дану печеру, то монах-проводир ішов попереду з горіючою свічкою. Коли свічка бувала згасала, тоді монах затримував людей на кілька хвилин, щоб дійшло свіже повітря, а тоді запалював знову свічку і йшов далі. Звичайно це траплялося зрання коли то печера була через ніч закрита. Я особисто був там і бачив, як свічка згасла. Тоді монах сказав нам затриматися кілька хвилин щоб дійшло свіже повітря. На такому відпусті люди здебільшого бували два дні, а відтак поверталися додому. Богослуження відбувалося в двох днях. По кожній Службі Божій ішла процесія навколо церковної площини, яка була на горі, а на високій дзвіниці (6-ть поверховий) висів великий дзвін, яким дзвонили під час походу процесії. Дзвін був такого великого розміру, що його годі було порушити одній особі а тільки два мужчини могли потягти шнуром за т.зв. "серце" дзвонона, щоб воно вдаряло кілька хвилин в один чи другий бік дзвонона. Оповідали мешканці Почаєва, що під час першої війни австрійське військо хотіло забрати той дзвін на виріб гармат, як це траплялося по інших селах Галичини і Волині. Коли вояки перерізали платви, на яких висів дзвін, він проломив три підлоги і задержався на третій. Отже, його не взяли й таким чином він врятувався. По війні він далі служив церкві та скликав людей на богослуження. Копула собору і дзвіниця були покриті позолоченою бляхою, яку москалі з вибухом першої війни заляли смолою з західної сторони, щоб австрійське військо не мало орієнтаційного пункту. Копули ті так сіяли відблиском сонця по обіді, що їх яскість було видко в Конюшкові.

Дня 21-го вересня справляли свято другої Пречистої Діви Марії. Тоді вже був відпуст у Бродах і хто хотів, той ішов до Бродів. Так наближалася осінь. Населення починало збирати городовину з городів та копати картоплі, приготовляючися до зимової пори року. На 28-го листопада припадало свято Пилипа. Це був т.зв. празник у Конюшкові, який святкували урочисто з церковними богослужіннями, а також із гостями з сусідніх сіл. По цім дні була Пилипівка-цебто сезон посту до Різдва Христового. У селі була популярна приповідка про Пилипівку "До Пилипа дівка лиха, а по Пилипі ще гірша".

Свято Дмитра припадало на 8-го листопада за новим стилем (26-го листопада за старим стилем). Знову й тут постала приповідка. "До Дмитра дівка хитра, а по Дмитрі каже"до кота, а киць бо упаду". Також ще казали так: "До Дмитра дівка хитра, а по Дмитрі хоч комин витри..."

В місяці грудні 13-го дня був андріївський вечір. Цей звичай був для відзначення, як в селі говорили, св. апостола Андрія Первозванного, який в сіру давнину мав перебувати в Києві і провістив майбутність українського народу. Мабуть таке провіщення походить із давнини. На Андрія ввечері хлопці і дівчата спільно влаштовували андріївський вечір забавляючись спільно. До однієї хати збиралися дівчата, приносили з собою кужелі чи вишиття. Очевидно вони ані не пряли кужіллю, ані не вишивали, робили це задля того, щоб показати хлопцям, які то вони працьовиті. До їхньої хати заходили хлопці по кількох разом, які були наперед запрошені. Посходились всі, починали співати українські пісні, найчастіше стрілецькі, опісля співали і інші веселі та бадьюрі пісні. Власничка хати застелявала стіл чистим обрусом, здебільшого вишиваним, щоб показати хлопцям, що вона вишила обрус на

домашному полотні, виробленому з прядива. На обрусі ставили тарілки обернені догори дном, у такій кількості, скільки було запрошено тих хлопців. Під кожну тарілку, які мали зазначені дівчата, вкладали предмети такі: зелений барвінок, голку, хусточку, чіпець, шило, цілувальну з хліба, келішок, гребінець, обручку, олівець, зроблений з верби свисток і ще дешо. Кожний такий предмет під час ворожби, коли хлопець підняв тарілку, мав своє значення. Напримір, барвінок, означав, що хлопець буде мати, гарну і молоду, жінку, голка вказувала на жінку кравчиню, а хусточка - хлопець буде вдівцем, чіпець - буде щасливим, неначе був вроджений в чіпці, та буде мати за жінку вдовицю, шило - буде шевцем, цілувалка з хліба - буде богачем, келішок - буде пияком, гребінець означав чистоту, обручка - скоро буде весілля, олівець буде писаром у селі, свисток буде брехуном. При кожнім вложенім предметі додавали якусь ворожбу.

Присутні хлопці в хаті підносячи тарілку, не знали, котра тарілка є якоїсь дівчини й, що є під тарілкою. Був також звичай того вечера, що дівчата пекли малі булочки та клали на долівці в хаті, пекли стільки булочек скільки було дівчат присутніх. Опісля впускали пса до хати, котру булочку пес взяв першу, то та дівчина перша вийде заміж. Так по черзі дивилися, котру булочку брав пес. По таких гутірках дівчата незамітно виходили надвір і рахували коли в плоті або штакета, проказуючи: "Любить мене чи не любить". На котрому колі чи штакеті кінчалося, дана особа її любить або ні. Робили ще і так. Виходили на двір і стукали ложками прислуховуючись, з котрої строни пес гавкає, то з тої сторони буде жених. По таких вечерницях усі пізньою порою розходилися додому. В часі польської окупації між двома світовими війнами (1920-1939 роках) справляли андріївський вечір із більшими традиціями, хоча світова криза дошкулювала всім однак на те не звертали уваги.

Була тоді веселість в молоді, вони любили забавлятися, часто оповідаючи різні пригоди або й байки. З приходом большевиків всі ті звичаї зникли, не вільно було сходитися більшими групами, а тільки залишився в декого спогад про такі андріївські вечори.

18-го грудня справляли день св. Миколая. Того дня в читальні Просвіти відбувалося представлення, на якому св. Миколай чи чорт роздавав дарунки всім, хто на що заслужив. Звичайно хлопці купували для дівчат дарунки, або чорт їм давав різки, якщо дана дівчина собі на те заслужила в хлопців. Миколай давав дарунки: книжечки дешевої бібліотеки або інші дарунки, які хто і що купив. Цим святом закінчувалися звичаї села Конюшкова, повіт Броди.

Були ще і інші менш торжественні свята, як: Покрови, Матері Божої, Анни, Чесного Хреста і. т. п., які однак мали ненадто урочистого характеру, хіба, що в тих місцевостях, де був празник.

Чари і забобони.

В селі мусіла бути обов'язково т.зв. "бабашепетуха", яка вміла спалювати боляка "рожу", бути повитухою, займалася ліченням різними ліками, виганяла злих духів тошо. Вона йдучи до хворої людини, через дорогу молилася, проганяючи всяку нечисту силу в ліси й води. До 1930 року вірили в чари, побоювалися доставляти молоко до молочарні, щоб "відьма" не позбавила корову із молока. Згодом уже перед другою світовою війною, все те затратилося. Люди перестали вірити в чари і всяке ворожбитество, бо населення стало більш свідомим і начитаним.

Перед Різдвом люди ішли до сповіди, а вийшовши з церкви з ким зустрінулись подавали собі руку і просили прощення, як когось чим образили. Перед 1939 роком, рідко застосовували такі прощення, за винятком дуже старших людей, які були до того привикли.

Інші світські звичаї.

Був звичай, що кожного дня рано селяни-господарі виходили на середину села, біля т.зв. "Сліпцевої Фігури" (яка там стояла), щоб обмінятися відомостями. Тут можна було довідатися про працю, чи де будуть видатки на дрова, де будуть ярмарки, щоб дешо доброго купити, коли відбувається ярмарок у Берестечку і.т.п.

В місяці травні, коли було досить тепло, вечорами збиралися парубки на середині села біля згаданої Фігури і співали різні українські пісні. Часто бувало, що за такі українські пісні польська поліція карала хлопців двома злотими. Один з таких поліцай був за те кілька разів вкинутий до річки, а було це так. Через село перепливав потік-річка Болдурка. По обох боках річки росли старинні липи і тополі, і по обох боках вилися дороги. Постерунок поліції був по правім боці річки. Щоб перейти через річку, була проведена дерев'яна кладка. Покарані хлопці, сковалися за грубими липами і чекали, коли надійде поліцай, щоб перейти кладку на другий бік. Коли ж він вступив на кладку, хлопці, які були за липами, пхнули поліцая у воду, а самі втекли темної ночі.

Мораль у селі була досить висока. Дівчата встидалися з хлопцем йти по селі, чи до міста.

Коли був випадок, що хтось учинив самогубство, то такого не хоронили на кладовищі, де всіх хоронять, а біля огорожі кладовища. Це також мало свій моральний вплив на населення, бо загально люди боялися чинити самогубства. Краще залишали село і ішли на Волинь, казали: пішов у засвіти, майже ніхто не повертається до села.

Багато людей ще перед першою світовою війною виїхало до Канади, менше Америки чи Аргентини. Де які поверталися назад, а більшість з

них залишалася на чужині. Не тільки з Конюшкова, але з цілого брідського повіту, багато людей поселилося в Канаді у Провінції Альберта, на північний схід від столиці Провінції Альберти, Едмонтону. Люди, які поселилися тут перед першою світовою війною, засновали місцевості: Броди, а поселенець з Конюшкова Григорій Ланюк (званий в Конюшкові "Галляр") заснував місцевість від свого прізвища місцевість "Ланюк". В тій місцевості була школа і громадський уряд до 1950 року.

Хто коли приїхав до Канади з Конюшкова заподаю тут на підставі книжки виданої англійською мовою під заг."MEMORIS OF RANFURLY PIONEER YEARS". A HISTORY BOOK, 1983. і інших видань, як Мондер, Тугілс, Вегревіл і.т.п.

Коли ж хтось виїжджав до Канади чи інших держав, то сходилися знайомі його та сусіди, щоб попрашати його в далеку дорогу, а коли трохи забавилися, то співали пісню.

Пташка в вирій відлітає,
Та й стало сумненько,
Чого ж пісня заніміла,
Бо болить серденъко.

Не відлітай в чужу країну,
Пташечку веселий,
Не проливай слезів з карих очей,
Хлопчику миленъкий.

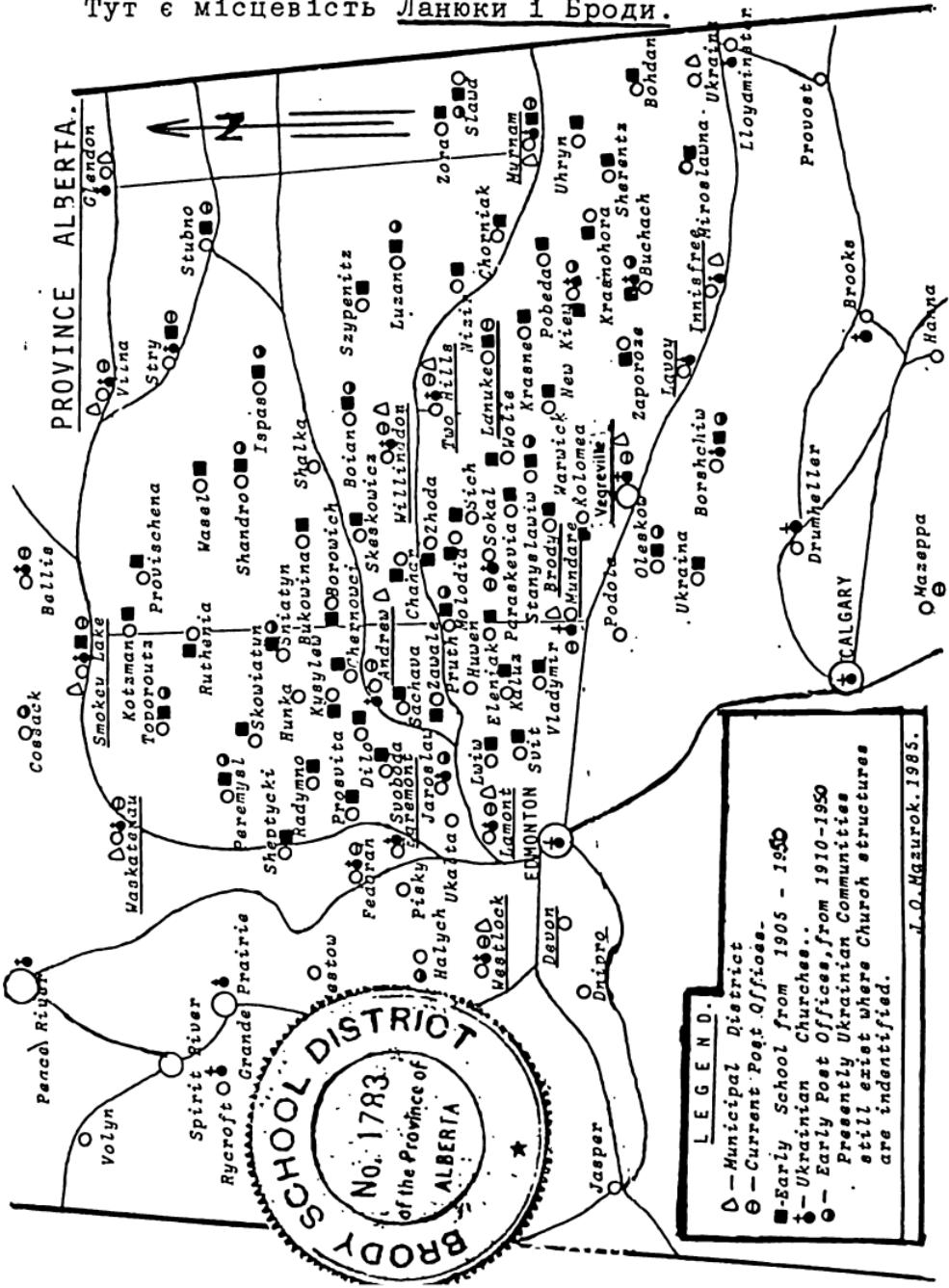
Пливе вода з Болдурки в Стир тихе-
нько,

За морем глядає,
Ой чи не мое серденъко
за нею зідхає.

Як мені заподали тутешні люди з села Конюшкова, що в даній пісні часто підставляли імена осіб, які залишали село і виїздили до Канади чи інших країн.

Плян поселень українців в Альберті, і заснування українських місцевостей. Деякі ще і зараз існують.

Тут є місцевість Ланюки і Броди.

З Конюшкова виїхали до Канади такі родини, перед першою світовою війною.

I) Боровський Антін і Катерина, з дому Ковальчуків, з двома синами: Михайлом і Франком. Приїхали до Канади в 1900 році.

2) Грешук Станислав і Параскевія, з дому Гільчук. Приїхали до Антона і Катерини Гуменюків, 1901 року. (Антон Гуменюк праїхав 1900 року).

3) Рогальські Митрофон і Катерина, з дому Гільчук, з двома дітьми: Євгенією і Іваном, приїхали 1903 року.

4) Мазурок (тут заподали Мазурек) Андрей і жінка Анастазія. (В селі звали єдинаки) Приїхали осінню 1904 року.

5) Гуменюк Микола і Анна, з дому Біда, з 2-го річним сином Йосифом. Приїхали, 1904 року.

6) Ланюк Григорій і Марія, з четверо дітьми, Василь, Петро, Гриць і Олександра, приїхали, 1904 р.

7) Дуляба Іван і Анна, з двома братами: Павлом, Стаком і сестрою Анастазією, приїхали 1906 р.

8) Юсик Василь і Марія, з дому Гуменюк, приїхали з 4-ма дітьми, до родини Миколи Гуменюк 1907 р.

9) Хміляр Іван і Анна (звали Кравці), приїхали 1907 року, і привезли зі собою 400 доларів, про що згадано в вижче наведеній книжці, як дуже поважну суму грошей в той час.

10) Галіна Стефан (приїхав з родичами, близких даних незаподано). Приїхав, 1907 року. В 1912, році, приїхали до него, сестра Текля і брат Лука.

II) Хміляр Фед'ко, (званий Кравців Федик), приїхав мабуть також 1907 року, незаподано року.

12) Кишка Дмитро і Паранька, (мешкали в селі над річкою, біля т.зв. "Рачка"). Тут в короткому часі Паранька померла. Дмитро уженився другий раз з Анною Лозою, родом з Дмитрова, к/Радехова. Приїхав, 22-го травня 1908 року.

I3) Якімович Йосиф і Ірина, з дому Якімович,
(Мешкали в Конюшкові, де до 1939 року мешкав
Андрій Воляник, званий Голіновський). Приїхав
19II року.

I4) Галіна Іван і Розалія, і брат Данило, приїхали, 19I2 року.

I5) Григорій Гуглик і Марія, з дому Гільчук,
з дочкою Евою три річною, приїхали в серпні
19I3 року.

I6) Кіт Михайло і Анастазія, приїхали, 1906.р.
До них приїхав брат Іван з жінкою Марією в
19II році.

Ще були виїхали перед першою війною, такі родини, про яких нема даних, а саме:

I7) Голіновський Антін, (званий шваб).

I8) Голіновські два брати (мешкали застиром, біля т.зв. Марцінів). Один, Андрій, другий ма-
буть Стефан.

I9) Дмитро Топилко і Фед'ко Топилко, (звали їх "Гулевичі".)

20) Мазурок Михайло, (званий Ксенений.) В Канаді підписувався "Мазурик", жив в Едмонтоні.

21) Мазурок Павло, (з родини Гриньків) за горою. в Канаді підписувався "Мазурик".

По першій війні виїхали із села.

22) Дордюк Юстин, з дочкою Катериною і жінкою, у 192I році. Дочка зараз пишеться по чоловікові, Каська Сірацька (Господарство, "Бялого")

23) Ланюк Василь, до родини Григорія Ланюка. (в селі звали "Галярів Василь"). 1928.р.

24) Топилко Семен, (Пожилків) мешкали в селі, на проти Базилька. Топилко був виїхав до Канади перед першою війною. Жінка і двоє дітей, Катерина і Онуфрій, виїхали 1924 році.

25) Кіт Олекса, з села Шнирева, уженився в Конюшкові, з Юстиною Несторович, виїхали 1938.р.

26) Йосиф Лотоцький, званий в селі "Шпічка."

Та ще деякі, яких годі пригадати. Були такі, що поїхали побули кілька років, заробили трохи грошей, і по якомусь часі повертали назад до Конюшкова.

До Аргентини по першій світовій війні виїхали лише дві особи, а то:

1) Швабінський Стах, який залишив в селі жінку і троє дітей. До села не повернувся, і недався чути чи живе.

2) Ковальчук Михайло, званий в селі "Мартинців". По кількох роках побуту в Аргентині, повернувся до села калікою.

Виїхали з села в інші місцевості в Галичині:

Дуляба Іван, виїхав на Гай на парцеляцію.

Продовження пісень із сторони I9.

Продовження пісні "Очі мої сиві." По першій стрічці. Друга стрічка.

Коби я так коня мав,
Як кульбаку маю,
Поїхавби до дівчини,
До котрої знаю.

Ти гадаєш дівчинонько,
Що до тебе я йду,
Хоть і ти би мене не згордила
Я собі іншу знайду.

Котра стоїть на переді,
Тай ся запишила,
На ню хлопці уважайте,
Аби ся лишила.

Котра дівка на переді
Стоїть дуже вбрана;
Неберіть її хлопці в танець,
Най чекає пана.

Гей, чие то весілля?
Пана молодого,
Мені вільно погуляти,
Що кому до того.

Я веселий дівчинонько
Бо я з веселого дому,
Ой весело всім людям,
Тай мені молодому.

Ой що ж то мені за зілля,
Що ся не посіє?
Ой що ж то за хлопець,
Що ся не засьміє.

Та я собі заспіваю:
Ой ду-ду-ду дана,
Коби мене не зрадила
Моя рибка файна.

- - - - -

А я люблю Петруся.

А я люблю Петруся,
Тай сказати боюся:
Ой, біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Мати ся догадала,
Щом Петруся кохала;
Ой, біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Била мене матуся,
Що я люблю Петруся,
Ой, біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Хоть ти мене мати вбий,
Таки Петрусь буде мій;
Ой, біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як не виджу Петруся,
То від вітру валюся;
Ой, біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як побачу Петруся,
По під боки беруся;
Ой, біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Наварила, напекла,
А для кого? для Петра!
Нема Петра тільки Гриць,
Шкода моїх вараниць.

Ой піду я до млина.

Ой піду я до млина, до млина,
Бо в тім млині новина, новина:
Там то, мамцю, мельник,
Там то, мамцю, добрий,
Там то, мамцю, хороший,
Меле гречку без грошей,

Меле, меле, на кіш насипає,
І на мене пильно поглядає:
Там то, мамцю, мельник,
Там то, мамцю, добрий,
Там то, мамцю, хороший,
Меле гречку без грошей.

Меле меле, меле-решетує,
Обернєся, мене поцілує;
Там то, мамцю, мельник,
Там то, мамцю, добрий,
Там то, мамцю, хороший,
Меле гречку без грошей.

Ах я нещасний, що маю ділати.

Ах я нещасний, що маю ділати,
Люблю дівчину, не можу її взяти,
Не можу її взяти, бо зарученая,
Ах доле-ж моя, доле нещаслива!

Просив би я її, щоб мене кохала,
Тай тамтого заперестала;
Але не хоче, бо я не багатій,
Ах я нещасливий, що маю ділати!

Щоб вироки неба були хотіли,
Мене багатим були училили;
Взяв би я собі, котра мені мила,
Ах доле-ж моя, доле нещаслива.

Хоча її не візьму, буду їй сприяти,
Всякого добра для неї бажати:
Нехай в тім життю не зазнає злого,
Що їй наймиліше, нехай має много.

Ой не ходи Грицю на вечериці.

Ой не ходи Грицю на вечериці,
Бо на вечерицях, дівки чарівниці
Солому палять і зілля варять,
Тебе Грицю здоров'я позбавлять.

Там то одна чорнобрива,
То чарівниця справедливая,
Та чарівниця і зілля знає,
Тебе Грицуно заздрісно кохає.

В неділю рано зілля копала,
У понеділок полокала,
А у вівторок зілля варила,
В середу рано Гриця утруїла.

Прийшов же четвер, Гриценко умер,
Прийшла п'ятниця, поховали Гриця:
Поховали Гриця близько границі,
Плакали за ним всі молодиці.

І хлопці Гриця всі жалували,
Чорнобривую всі проклинали;
Нема і не буде другого Гриця,
Що його зігнала з світа чарівниця!

В суботу рано мати доню била:
"Нашо ти доню Гриця утруїла?
Не зналась того, що зілля уміє,
Що Гриць умре, нім когут запіє?"

"Ой мати! мати! жаль ваги не має,
Найся Грицуно з двома не кохає.
Отсе-ж тобі Грицю за те заплата:
Із чотирох дощок темная хата!"

Про гультай.

Ніхто не винен, тільки я,
Тільки я, тільки я,
Що полюбила гультай, гультай, гультай.
Гультай нічо не робить, тільки п'є,
Прийде до дому, жінку б'є, жінку б'є.

Є в сусіда гарний син, гарний син,
Там то гарний вражай син, вражай син.
Личко біле, хоч малюй, хоч малюй,
Губи рум'яні, хоч цілуй, хоч цілуй,
Очі чорненькі, хоч дивись, хоч дивись,
Хлопець - до серця хоч тулись, хоч тулись.

- - - - -

ПРАЦІ ТОГО САМОГО АВТОРА.

1. МОЛОЧАРСТВО. Частина, І. Байройт, 1948 р. Баварія. (вид. циклостилем, ст. 92.)
2. ШТУЧНЕ ПЛЕКАННЯ ПЕЧЕРИЦЬ. Едмонтон-Альберта, 1958 р. ст. 38, циклостилем. Видано, перший раз. 160, другий раз, 50 шт.
3. ТЕХНІКА ВИРОБУ КАЗЕЇНУ. Едмонтон-Альберта, 1960 р. ст. 13. циклостилем. Видано, 50 штук.
4. АЛЬБОМ, Ті, що відійшли від нас. (Молочарські працівники, що відійшли у вічність.) Друк, Едмонтон-Альберта, 1962 р. ст. 16. Видано, 300 штук.
5. АЛЬБОМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ, "МАСЛОСОЮЗ" 1902-1944 рр. Едмонтон-Альберта, 1969 р. Друк, сторін 80. Видано. 250 штук.
6. ХРОНІКА ЗЕМЛІ РУСЬКОЇ (Української) Переклад із польської мови, з 1611 року. Друк. ст. 80. Видано. 250 штук. Старого друку 40, переклад, 40. Едмонтон-Альберта. 1969 р.
7. УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ в брідському повіті. 1973 р. ст. 38. "Зірокс"
8. КРАЄВИЙ СОЮЗ ДЛЯ ЗБУТУ ХУДОБИ, у Львові, в роках 1911-1927. Едмонтон-Альберта. 1975 р. ст. 80. "Зірокс" Копія.
9. МАТЕРІЯЛИ ІЗ МИNUВШИНИ СЕЛА КОНЮШКОВА, біля Бродів. Едмонтон-Альберта, 1978 р. ст. 30. "Зірокс" Копія. 150, штук.
10. ЮРІЙ КУЗЬМОВИЧ ГОВОРУН. Життя і праця, для Української суспільності і споживчої кооперації. Едмонтон-Альберта, 1979 р. ст. II. Видано. 25 шт. "Зірокс" Копія.
11. КАЛЕНДАР ПАСІЧНИКА. Едмонтон-Альберта, 1982, р. ст. 46. Видано, 30 шт. "Зірокс" К.

- І2.БІБЛІОГРАФІЯ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.Едмонтон-Альберта I983 р.Вид.30 шт.ст.156."Зірокс."
- І3.СОЯ ТА ЇЇ ХАРЧОВІ ВЛАСТИВОСТІ.Едмонтон - Альберта,I985 р.ст.20.Видано 30 шт."Зірокс"Копій.
- І4.ТРАДИЦІЙНІ ЗВИЧАЇ СЕЛА КОНЮШКОВА ,повіт Броди,Західна Україна.Едмонтон-Альберта,I985 р.ст.48. 30 шт."Зірокс"Копій.

Автор перевидав .

- І.КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО,Львів,березень, I939 р.ч:3.Фотодрук.В якому заподано рахункові звідомлення"Маслосоюзу"за кінцевий рік діяльності I938.Едмонтон-Альберта,I965 р.ст.32.Вид.300 штук.
- 2."ЗОЛОТА ГРАМОТА"яку видав польський повстанський уряд I863 р.,із закликом до українського народу,до боротьби проти москалів.Едмонтон-Альберта,I979 р.Фотодрук.25 штук.
- 3.УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КООПЕРАТИВНИЙ БАНК. "ЦЕНТРОБАНК"у Львові I898-I939 рр.Едмонтон-Альберта,I985 р.ст.3I."Зірокс" копій.30.штук.

Статті в часописах.

- І.Німецька господарка в Західній Україні,в часі окупації I94I-I944 рр."Наукові Записки"УТГІ.Мюнхен,I966 р.Том.IX. (XII).сторони I85 - I89.
- 2.Співпраця Т-ва Сільський Господар з молочарською кооперацією в терені.Збірник "Краєве Господарське Т-во Сільський Господар"у Львові.Видання УВАН. Нью - Йорк I970 р.ст.53I - 536.

3. Дві статті про 50-ть річчя УТГІ. В часописах: "Українське Життя" Чікаго, 1972 р. ч:3.(624) Передовиця(6-го лютого 1972 р.) Друга стаття "Хлібороб" Бразилія, Парана. 1972 року.
4. 60-ть річчя Української Господарської Академії, та 50-ть річчя Українського Технічно-Господарського Інституту. "Бюлетень" Науково-Інформаційний Часопис-Журнал УТГІ ч:1.(19) Мюнхен, 1983 р. сторона, 3 - 4.
5. Абсольвенти УГА - УТГІ на господарській роботі в Галичині. "Бюлетень" Науково-Інформаційний Часопис-Журнал УТГІ. ч:3.(21) 1983 року, сторона, 8 - 10.
6. 28-ім різних статей, на різні теми в часописах: Українські Вісті, Едмонтон. Український Голос, Вінніпег. Новий Шлях, Вінніпег-Торонто. Вільне Слово, Торонто.

- - - - -

